

LISA 4. Ülevaade valdkonna arengukava koostamisest ja kaasamisest

KOKKUVÕTE

Arengukava koostamises osalesid kõigi ministeeriumite ja Riigikantselei esindajad.

Teised olulisimad arengukava koostamises osalenud asutused on Politsei- ja Piirivalveamet, Integratsiooni Sihtasutus, Tervise Arengu Instituut, Sotsiaalkindlustusamet, Töötukassa, Haigekassa, Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus, Eesti Rahvusvaheline Maja, Arenguseire Keskus, Tartu Ülikool, Tallinna Ülikool, Tallinna Tehnikaülikool, SA Poliitikauuringute Keskus Praxis, MTÜ Balti Uuringute Instituut, Eesti Linnade ja Valdade Liit, Eesti Kirikute Nõukogu, Eesti Külaliikumine Kodukant, Eesti Leader Liit, MTÜ Maakondlikud Arenduskeskused, Rahvusvaheline Migratsioonorganisatsioon, Euroopa Rändevõrgustiku Eesti kontaktpunkt, Vabaühenduste Liit, SA Kodanikuühiskonna Sihtkapital, SA Eesti Koostöö Kogu, Eesti Noorteühenduste Liit, Eesti Õpilasesinduste Liit, MTÜ Eesti Instituut, Eesti Kultuuriseltside Ühendus, Eesti Rahvatantsu ja Rahvamuusika Selts, Eesti Kooriühing, Eesti Laulu- ja Tantsupeo SA, Eesti Folkloorinõukogu, Eesti Rahvakultuuri Keskus, SA Eesti Inimõiguste Keskus, Pere Sihtkapital SA, Eesti Lasterikaste Perede Liit, Lastekaitse Liit, Eesti Pereteraapia Ühing, MTÜ Lasterikkad Isad, SA Väärtustades Elu, Eesti Naisteühenduste Ümarlause SA, MTÜ Eesti Vaimse Tervise ja Heaolu Koalitsioon, SA Avatud Eesti Fond, ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Amet, rahvusvähemuste katusorganisatsioonide esindajad, Eesti Rahva Muuseum, okupatsioonide ja vabaduse muuseum Vabamu, Rahvusarhiiv, Eesti Rahvusraamatukogu, Eesti Raamatukoguhoidjate Ühing, MTÜ Eesti Muuseumiühing, MTÜ ICOM Eesti Rahvuskomitee, Eesti Evangeelne Luterlik Kirik, Välis-Eesti Ühing, Välis-Eesti organisatsioonid (Ülemaailmne Eesti Kesknõukogu, Eesti Rahvuskomitee Ühendriikides, Eestlaste Kesknõukogu Kanadas, Rootsi Eestlaste Liit, Soome Eesti Noored, Ülemaailmne Eesti Noortevõrgustik, jt).

Arengukava tervikteksti koostamise eeltööna koostasid Siseministeeriumi ja Kultuuriministeeriumi eksperdid koostöös analüüsid **valdkonna probleemide ja võimaluste kindlakstegemiseks ning nende arutamiseks toimus 11. veebruaril 2020 seminar**, kuhu kutsuti osalema nii avaliku sektori asutuste kui ka vabaühenduste esindajad. **8. mail 2020** toimus tulevikuseminar teadlaste ja ekspertidega, et koostada arengukava eesmärkide mõttepaber. Oluline ühisüritus, kus käsitleti kõiki arengukava teemasid, peeti **15. septembril 2020**. Täpsemini arutati arengukava eesmärkide, lahendamist vajavate probleemide ja olulisemate tegevussuundade üle.

Arengukava väljatöötamise eeltöö algas juba 2018. aastal, kui osades teemavaldkondades hakati pidama arutelusid teemadel, nagu

- 1) kohanemine- ja lõimumine (kaks töörühma);
- 2) kodanikuühiskond (neli töörühma ja nõuandev kogu);
- 3) rahvastikutoimingud (üks töörühm).

2019. ja 2020. aastal algas eeltöö järgmiste teemadega:

- 4) üleilmne eestlus (ülemaailmse eestluse koostöökomisjoni loomine. Komisjoni juhtrühm pani käima üheksa valdkondliku töörühma töö, mida koordineeris Siseministeerium, alates märts 2021 Välisministeerium. Koostööpartnerid olid neli ministeeriumi).
- 5) kestlik Eesti (teemapõhised arutelud) – hiljem otsustati aga seda teemat kajastada hoopis uues Heaolu arengukavas.

Teemavaldkondade arutelusid ja poolte koostööd koordineerisid ning tulemuste koondamise eest vastutasid Siseministeeriumi ja Kultuuriministeeriumi asjaomased asekanterid, osakonnajuhatajad ja nõunikud. Teemavaldkondade arutelusid peeti ja koostööd tehti kohtumistel, kuid arvamusi koguti ka kirjalikult ning koostööd tehti meili vahendusel.

ÜLEVAADE ALAEESMÄRGI „KOHANEMIST JA LÕIMUMIST TOETAV EESTI“ KOOSTAMISEST JA KAASAMISEST

Koostamise üldine loogika

2018. aastal alustati nii kohanemise kui lõimumise arengudokumentide koostamisega. Eialgu käsitleti kohanemise teemat osana „Siseturvalisuse arengukavast 2020–2030“ ja lõimumise teemat osana toona kavandatud arengukavast „Lõimuv Eesti 2030“. Mõlema teema probleemidest ülevaate saamiseks, eesmärkide seadmiseks ja tegevussuundade kokkuleppimiseks moodustati töörühmad ning peeti laiemaid aruteluseminare sihtrühmade esindajate, partnerite ja ekspertidega.

Kaasamise kava

1	aprill–mai 2018	Tegevuskeskkonna ja aruteluseminarid kohanemise teema analüüsimiseks „Siseturvalisuse arengukava 2020–2030“ koostamise raames arutleti mitmel seminaril rahvastikuhalduse (sh kohanemise teema) tegevuskeskkonna trendide, probleemide ja lahenduste üle. Küsiti ka kirjalikku tagasisidet
2	kevad 2018	„Lõimuva Eesti 2030“ koostamise algatamiseks toimusid kohtumised ja seminarid strateegiliste koostööpartneritega, nagu Integratsiooni SA, rahvusvähemuste kultuurinõukoda, arengukava „Lõimuv Eesti 2020“ juhtrühm ja juhtkomitee jne
3	29.10.– 5.11.2018	Mitteametlik kirjalik arvamuste küsimine „Tõhusa rahvastikuhalduse“ teema kohta. Arvamuse avaldamiseks saadeti peatüki mustand mitteametlikult järgmistele organisatsioonidele: PPA, SMIT, KAPO, Sisekaitseakadeemia, RAM, MKM, KUM, HTM, SOM, VÄM, JUM, Riigikantselei, IOM, UNHCR, Punase Risti Eesti esindus, Eesti Inimõiguste Keskus, Pagulasabi, Tallinna Ülikool, Tööinspektsioon, Maksu- ja Tolliamet, Töötukassa, AS Hoolekandeteenused, EMOVL, ELL, ELVL, Eesti Kirikute Nõukogu, Johannes Mihkelsoni Keskus, Integratsiooni Sihtasutus, Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus, Elisa, Telia, Tele2, ITL, Tallinna Linnavalitsus, Vabariigi Valimiskomisjon, Rahvusarhiiv
4	23.11.2018	Lahenduste kokku leppimine ja koostöö edendamine Üheskoos kokkulepitu arutamiseks ja varasema tagasisidega arvestamiseks toimus 23. novembril 2018 „Siseturvalisuse arengukava 2020–2030“ aruteluseminar nii rahvastikuhalduse kui ka kohanemise teemal. Osalema kutsuti kõik Siseministeeriumi kodakondsus- ja rändepoliitika osakonna partnerid. Seminaril andsid eksperdid soovitusi uue arengukava raames kodakondsus-, rände- ja identiteedihaldusvaldkondade kajastamiseks. Ettekanded tegid nende ministeeriumide esindajad, kellel on kõige suurem seos teemaga „Tõhus rahvastikuhaldus“
5	08.01.2019	„Lõimuva Eesti 2030“ avaseminar huvirühmadele ja partneritele Seminari eesmärk oli tutvustada arengukava võimalikke fookusteemasid ja üldist strateegilist raamistikku; saada fookusteemade ja püstitatud probleemide kohta tagasisidet ja täiendusi; võimaldada huvilistel liituda loodavate teemarühmadega
6	12.02.2019	„Lõimuva Eesti 2030“ tutvustamine Eesti linnade ja valdade päeval, eesmärgiga saada teavet ja tagasisidet KOVide esindajatelt
7	kevad 2019	Kultuuriministeeriumi eestvedamisel toimus üheksa seminari, mille eesmärk oli kindlaks teha lõimumisega seotud kitsaskohad Eestis ja leida võimalikke lahendusi. Seminarid olid mõeldud järgmistele sihtrühmadele: 18.03.2019 – noorteorganisatsioonid ja noorsootööd korraldavad institutsioonid 19.03.2019 – tööandjad 20.03.2019 – meediaväljaanded 22.03.2019 – iduettevõtted ja tehnoloogiasektori ettevõtted 8.04.2019 – alushariduse esindajad 09.04.2019 – üldhariduse esindajad 10.04.2019 – kutsehariduse esindajad

		11.04.2019 – kõrghariduse esindajad 12.04.2019 – spordi ja liikumisharrastuse valdkonna esindajad
8	16.09.2019	Rahvusvahelises majas toimus „Lõimuvat Eestit 2030“ tutvustav seminar uussisserändajatele. Seminar peeti inglise keeles
9	sügis 2019	Kultuuriministeeriumi eestvedamisel toimusid arutelud maakondades, et tutvustada ja koguda sisendit „Kultuuri 2030“ põhialuste ning „Lõimuva Eesti 2030“ arengukava dokumentidesse. Arutelud toimusid järgmistes maakondades: 10.09.2019 Pärnumaa 13.09.2019 Läänemaa 17.09.2019 Harjumaa 20.09.2019 Raplamaa 1.10.2019 Hiiumaa 4.10.2019 Jõgevamaa 8.10.2019 Lääne-Virumaa 11.10.2019 Saaremaa 15.10.2019 Viljandimaa 18.10.2019 Järvamaa 29.10.2019 Tartumaa 1.11.2019 Ida-Virumaa
10	oktoober 2019	Projekti RITA-RÄNNE ¹ meeskonna eestvedamisel toimus mitu kohtumist rände- ja lõimumiskava visioonidokumendi koostamiseks
11	11.02.2020	Rahvastiku ja sidusa ühiskonna arengukava seminar Muu hulgas arutleti, mida on kohanemise ja lõimumise teemal varem kavandatud ja millega oleks vaja tulevikus arvestada
12	september 2020	Kohanemise ja lõimumise eesmärkide seadmine ja oluliste tegevussuundade kokkuleppimine järgmiseks kümnendiks Eesmärkide seadmisel ja tegevuste kavandamisel arvestati juba eelmistel aastatel tehtud tööga. Täiendav arutelu partneritega toimus 15. septembri 2020. a seminaril

¹ Projekt RITA-RÄNNE aitab välja töötada teaduslikult põhjendatud innovaatilisi lähenemisi rände ja lõimumise protsesside juhtimiseks Eestis, eesmärgiga aidata kaasa majanduse arengule ja ühiskonna sidususe suurenemisele (vt <https://ranne.ut.ee/>).

ÜLEVAADE ALAEESMÄRGI „ÜLEILMNE EESTLUS“ KOOSTAMISEST JA KAASAMISEST

Koostamise üldine loogika

Üleilmse eestluse programmi koostamist alustati 2019. aastal ja seda tehti tihedas koostöös partneritega. Programmi koostamist juhtis alguses **rahvastikuminister, alates märts 2021. välisminister, koostöös ülemaailmse eestluse koostöökomisjoniga**². Programmi koostamist nõustas juhtrühm, kuhu kuuluvad esindajad **Siseministeeriumist, Haridus- ja Teadusministeeriumist, Kultuuriministeeriumist ja Välisministeeriumist**. Juhtrühma tööd koordineeris alguses Siseministeeriumi rahvastiku-, kodanikuühiskonna- ja perepoliitika asekanstler, alates märts 2021. Välisministeeriumi juriidiliste ja konsulaarküsimuste asekanstler.

Programmi koostamisele kaasa aitamiseks moodustati 2019. aasta lõpus **ühiksa valdkondlikku töörühma**, milles osalesid ministeeriumite ja nende allasutuste esindajad ning mitmete Eesti väliskogukondade esindajad üle maailma. **Valdkondlikud töörühmad jagunesid neis käsitlevate teemade kaupa järgmiselt:**

- 1) keeleõppe ja hariduse töörühm,
- 2) Eesti kuvandi, info ja kommunikatsiooni töörühm,
- 3) kultuuriekspordi ja kultuuriseltside koostöö töörühm,
- 4) kultuuripärandi ja arhiivinduse töörühm,
- 5) majanduskoostöö ja investeeringute töörühm,
- 6) konsulaarteenuste ja rahvadiplomaatia töörühm,
- 7) noorte ja noorte täiskasvanute töörühm,
- 8) rahvuskaaslaste usulise teenimise töörühm,
- 9) tagasipöördujate töörühm.

Kaasamise kava

1	juuni 2019	Vabariigi Valitsuse korraldusega moodustati ülemaailmse eestluse koostöökomisjon (ÜEKK)
2	18.09.2019	ÜEKK-i I koosolek Siseministeeriumis
3	oktoober 2019	Programmi koostamise eeltöö ja kokkulepete tegemine
4	november 2019 kuni juuni 2020	Programmi eesmärkide arutelu partneritega (20.11.2019), töörühmade moodustamine ja töörühmade tegevuse algus (analüüsid, arutelud). Programmi töörühmades toimusid arutelud ja eeltöö programmi koostamisele kaasa aitamiseks 2019. aasta detsembrist 2020. aasta juunini
5	jaanuar 2020	ÜEKK II koosolek Siseministeeriumis (31.01.2020), dokumendi kavandi avalik arutelu
6	veebruari 2020	„Rahvastiku ja sidusa ühiskonna arengukava 2021–2030“ kaasamiseminar, kus anti ülevaade arengukavaga samal ajal koostatavast üleilmse eestluse programmist ja arutleti programmi eesmärkide üle
7	juuni 2020 – oktoober 2020	Programmi teksti koostamine
8	17.06.2020	ÜEKK III koosolek Siseministeeriumis, programmi struktuuri ja eesmärgi tutvustamine ja arutelu

² ülemaailmse eestluse koostöökomisjon, <https://www.riigiteataja.ee/akt/326062019003>

9	15.09.2020	„Rahvastiku ja sidusa ühiskonna arengukava 2021–2030“ kaasamiseminar. Seminaril arutati arengukavaga samal ajal valmiva üleilmse eestluse programmi teemade üle
10	28.10.2020	ÜEKK IV koosolek Siseministeriumis, programmi tutvustamine ja täpsustuste tegemine

ÜLEVAADE ALAEESMÄRGI „KOGUKONDLIK EESTI“ KOOSTAMISEST JA KAASAMISEST

Koostamise üldine loogika

2018. aastal alustati kodanikuühiskonna uue arengudokumendi (kodanikuühiskonna programm) koostamisega, mis pidi olema „Kodanikuühiskonna arengukava aastateks 2015–2020“ jätkudokument. Esialgu polnud teada, et see teema on edaspidi osa rahvastiku ja sidusa ühiskonna arengukavast.

Kodanikuühiskonna programmi koostamiseks loodi **nõuandev kogu ehk juhtrühm**, kes jälgis programmi koostamist ja osales prioriteetide seadmisel. Programmi kiitis enne kinnitamist heaks valitsuse ja vabaühenduste ühiskomisjon.

Programmi teksti koostamiseks moodustati **neli töörühma**, kus osalesid juhtrühma liikmed ja teised partnerid. Töörühmad kohtusid kevadeni 2019, lisaks toimusid sama aasta novembri lõpus ja detsembri alguses seitsmes kohas kodanikuühiskonna mõttetalgud. Loodi seoseid rahvastiku ja sidusa ühiskonna arengukava teiste valdkondadega, teemad prioriseeriti 2020. aastal.

Lisainfo: <https://www.siseministerium.ee/et/tegevusvaldkonnad/kodanikuuhiskond/kodar>

Kaasamise kava

1	aprill–mai 2018	Tegevuskeskkonna ja aruteluseminarid Koos siseturvalisuse arengukava koostajatega tutvustas Siseministerium kahel korral regionaalpoliitikaga ning inimeste hoiakute ja väärtustega seotud tulevikutrende. Kahel järgmisel aruteluseminaril aga arutati tegevuskeskkonna seminaridelt kogutud mõtteid kodanikuühiskonna arengu kontekstis, keskendudes tulevikule ja võimalikele lahendusteedele
2	mai–august 2018	Hetkeolukorra ja arenguvajaduste ülevaade, visiooni sõnastamine Seminaridel arutati põhjal koostas Siseministerium hetkeolukorra ja arenguvajaduste esmase ülevaate ning sõnastas kodanikuühiskonna programmi koostamise esialgse visiooni. Moodustati juhtrühm ja töögrupid. Suvekuudel koguti infot maakondlike arengukavade koostamise kohta ja algatati kodanikuühiskonna jaoks kahe olulise uuringu tellimine
3	september– oktoober 2018	Töögruppide kohtumised probleemide kindlaks tegemiseks Neljal teemal toimusid töögruppide kohtumised probleemide kindlaks tegemiseks. Töögruppide teemad ja osalejad oli järgmised: Tõhus poliitikakujundamine ja huvikaitse Töörühm keskendus märksõnadele, nagu huvikaitse, strateegiline partnerlus, korrastatud rahastamine, annetuste kogumine (vabaühenduste seisukohalt), kaasamine ja koostöö ettevõtjatega. Töörühma juhid: Alari Rammo (alari@heakodanik.ee) ja Kai Klandorf (kai@heakodanik.ee) Vabaühenduste Liidust. Osalesid: Eesti Noorteühenduste Liit, Siseministerium, Rahandusministerium, Sihtasutus Kodanikuühiskonna Sihtkapital, Heateo Sihtasutus, Tartu Ülikooli sotsiaalteaduslike rakendusuuringu keskus RAKE ja Riigikantselei. Aktiivne elanik Töörühm keskendus teemadele, nagu kodanikuharidus, vabatahtlik tegevus ja annetamine (üksikisiku vaatenurgast). Töörühma juht: Marten Lauri, Siseministerium (marten.lauri@siseministerium.ee) Osalesid: Haridus- ja Teadusministerium, MTÜ Maakondlikud Arenduskeskused, Tartu Ülikooli sotsiaalteaduslike rakendusuuringu keskus RAKE, Eesti Külaliikumine Kodukant ja Sihtasutus Domus Dorpatensis.

		<p>Toetused ja tugiteenused vabaühendustele Töörühm keskendus küsimusele, milliseid toetusi ja tugiteenuseid vabaühendused vajavad.</p> <p>Töörühma juht: Agu Laius, Sihtasutus Kodanikuühiskonna Sihtkapital (agu@kysk.ee) Osalesid: MTÜ Maakondlikud Arenduskeskused, Eesti Külaliikumine Kodukant, Siseministeerium, Maiu Lauring, Kristina Mänd ja Maris Jõgeva.</p> <p>Sotsiaalne ettevõtlus ja (avalike) teenuste osutamine vabaühenduste poolt Töörühm keskendus sotsiaalsele ettevõtlusele ning teenuste ja avalike teenuste osutamisele vabaühenduste poolt.</p> <p>Töörühma juht: Jaan Aps, Sotsiaalsete Ettevõtete Võrgustik (jaan@sev.ee) Osalesid: Tallinna Ülikool, Eesti Külaliikumine Kodukant, Sihtasutus Kodanikuühiskonna Sihtkapital, Heateo Sihtasutus, Siseministeerium, Sotsiaalministeerium, Kultuuriministeerium ja Tartu Ülikooli sotsiaalteaduslike rakendusuuringute keskus RAKE</p>
4	november–detsember 2018	<p>Piirkondlikud seminarid 26. novembrist kuni 13. detsembrini 2018 toimus Eesti seitsmes paigas arutelu kodanikuühiskonna tulevikust. Arutelule ootasime kaasa mõtlema nii aktiivseid vabaühendusi, kohaliku võimu esindajaid kui ka teisi seotud pooli. Arutelud toimusid Pärnus, Narvas, Paldiskis, Tartus, Viljandis, Tallinnas ja Kuressaares</p>
5	november 2018 – veebruar 2019	<p>Töögruppide kohtumised jätkuvad Novembris 2018 kohtusid uuesti töögrupid, et vaadata üle piirkondlikelt seminaridelt kogutud info, see lahti mõtestada ja leida probleemidele võimalikke lahendusi. Veebruaris 2019 leppis probleemide valikus kokku juhtrühm ja selgusid kodanikuühiskonna arengukava mõjuanalüüsi esialgsed tulemused</p>
6	märts–mai 2019	<p>Programmi teksti koostamine Siseministeerium hakkas koostama kodanikuühiskonna programmi teksti. Vajaduse korral toimusid arutelud töögruppidega.</p> <p>Märtsis 2019 selgusid vabatahtliku tegevuse uuringu esialgsed tulemused. Mais esitas Siseministeerium esimese vahekokkuvõtte programmist kõigile kaasamõtlejatele ja ministeeriumitele</p>
7	juuni 2019	<p>Programmi kooskõlastamine juhtrühmas ja Eesti kodanikuühiskonna arengu kontseptsiooni ühiskomisjonis</p>
8	september 2019	<p>Programmi avalikustamine ja avalik arutelu Siseministeerium avalikustas kodanikuühiskonna programmi ja pakkus kõigile huvilistele võimaluse programmi kohta tagasisidet anda, sh ministeeriumitele, partneritele jt-le. Mõnes piirkonnas tehti programmi tutvustavaid üritusi</p>
9	oktoober 2019	<p>Programmi lõppteksti koostamine laekunud tagasiside põhjal</p>
10	11.02.2020	<p>Rahvastiku ja sidusa ühiskonna arengukava seminar Muu hulgas arutleti, kuidas kodanikuühiskonna teemad seonduvad teiste rahvastiku ja sidusa ühiskonna valdkondadega ning kuidas eesmärkide ja tegevussuundade ühisosa laiendada</p>
11	aprill 2020	<p>Rahvastikuminister esitas kodanikuühiskonna programmi arvamuse avaldamiseks ja kooskõlastamiseks, pärast seda kinnitab kodanikuühiskonna programmi</p>
12	juuni 2020	<p>Programmi kinnitamiseks esitamise kiitis heaks vabaühenduste ja valitsuse ühiskomisjon (EKAK-i ühiskomisjon)</p>
13	10. juuli 2020	<p>Rahvastikuminister kinnitas „Kodanikuühiskonna programmi 2021–2024“</p>

14	juuli– september 2020	Aktiivse kodanikuühiskonna teemade prioriseerimine ja sel teemal peatüki koostamine rahvastiku ja sidusa ühiskonna arengukavasse. Teemade prioriseerimiseks ja täiendamiseks toimus väiksemaid arutelusid koostöös Kultuuriministeeriumiga ja 15. septembril peeti seminar, kus oli koostööpartneritega arutelu ka kodanikuühiskonna teemal
----	-----------------------------	---

ÜLEVAADE ALAEESMÄRGI „NUTIKAS RAHVASTIKUARVESTUS“ KOOSTAMISEST JA KAASAMISEST

Koostamise üldine loogika

Arutelud toimusid peamiselt 2018. aastal ning rahvastikutoimingute teemat käsitleti „Siseturvalisuse arengukava 2020–2030“ tõhusa rahvastikuhalduse teema raames.

Rahvastikuarvestuse eesmärkide ja tegevussuundade kokkuleppimiseks püsivaid töörühmi ei moodustatud, vaid viidi läbi arutelusid olulisemate koostööpartneritega: Tallinna Perekonnaseisuaamet, Tallinna Linnavalitsus, Vabariigi Valimisteenistus, Perekonnaseisuaametnike kutseliit, Rahvusarhiiv, Kohalikud omavalitsused.

Kaasamise kava

1	aprill–mai 2018	Tegevuskeskkonna ja aruteluseminarid kohanemise teema analüüsimiseks „Siseturvalisuse arengukava 2020–2030“ koostamise raames toimus tegevuskeskkonna trendide, probleemide ja lahenduste arutamiseks mitu seminari, kus käsitleti eraldi ka rahvastikutoimingute teemat
2	23.11.2018	Lahenduste kokkuleppimine ja koostöö edendamine Üheskoos kokkulepitu arutamiseks ja varasema tagasisidega arvestamiseks toimus „Siseturvalisuse arengukava 2020–2030“ rahvastikuhalduse teema aruteluseminar (sh rahvastikutoimingud), kuhu kutsuti osalema kõik Siseministeeriumi kodakondsus- ja rändepoliitika osakonna partnerid. Seminaril esinesid eksperdid soovitud uue arengukava raames kodakondsus-, rände- ja identiteedihaldusvaldkondade kajastamiseks. Ettekanded tegid nende ministeeriumide esindajad, kellel kõige suurem seos tõhusa rahvastikuhalduse teemaga. Rahvastikutoimingute arutelul osalesid lisaks Siseministeeriumile Tallinna Linnakantselei, Rahandusministeeriumi ja Tallinna Perekonnaseisuaameti esindajad
3	22.– 23.10.2019	Rahvastikuregistri seminar Osalesid kohalike omavalitsuste ametnikud (perekonnaseisuaametnikud, rahvastikuregistri pidajad, vallasekretärid), SMIT-i volitatud töötajate esindajad, Siseministeeriumi ametnikud (kokku u 250). Kuulati ettekanded valdkonna arenguteedest ja tulevikuplaanidest, toimusid arutelud väikestes gruppides.
4	26.– 27.11.2019	Perekonnaseisuaametnike seminar Osalesid maakonnakeskuste kohalike omavalitsuste perekonnaseisuaametnikud (u 40). Arutelu all olid praegu esile tulnud probleemid, nende lahendusvõimalused, valdkonna tulevikuplaanid
5	11.02.2020	„Rahvastiku ja sidusa ühiskonna arengukava 2021–2030“ kaasamiseminar, osalejaid informeeriti rahvastikutoimingute teemat puudutavast, eraldi arutelusid teemal ei peetud
6	15.09.2020	„Rahvastiku ja sidusa ühiskonna arengukava 2021–2030“ kaasamiseminar, Osalejaid informeeriti rahvastikutoimingute teemat puudutavast ja tutvustati võimalusi kaasa rääkida. Eraldi arutelusid sel teemal ei peetud